

Dr. Fr. Kidrič / *Fra Gregorio Alasia da Sommaripa*

O Alasijevem življenju in delu prinašajo nove podatke poleg njegovih del, izmed katerih imam na razpolago v originalu *Vocabolario* (Ljubljana, lic.), v ekscerptih iz postrežljive roke pa *Alfabeto* (Rim, gen. arhiv servitov), *Catalogo* (Paris, nac.), *Esercizi* (Pariz, nac.) in *Index* (Pariz, nac.), še publikacije: *Gianio*, *Annales s. ordinis servorum b. Mariae Virginis II*, Firenze 1622, 181, 186 (Pariz); *Crescenzi*, *Presidio Romano*, Piacenza 1648 III, 129 (Pariz); *Bonfrizzeri*, *Annales* (2. izd. in nadaljevanje *Gianija*) II, Luca 1722, 229, 434, 447, 576 (Rim); *Čopova* rokop. *zgodovina slovenskega slovstva iz l. 1831*. in *Kopitarjeva* opomba v njej (Zbornik Mat. Slov. 1899, 137); *Kopitar*, *Hesychii glossogr. discip.* 47; *Šafařík*, *Gesch. d. ssl. Lit.* (= Čop) 17, 64; *Pichler* Rud., *Il castello di Duino*, Trento 1882, 461 (napis iz 1607.); *Žváb*: Ljublj. Zvon, 1883, 61—63, 142; *Oblak*, *Doneski*, *Letopis Mat. Slov.*, 1891, 66—130 (ponatis iz *Vocabolarija*, kar se je zdelo Oblaku važno in zanimivo); *Monumenta ordinis servorum s. Mariae*, ed. Morini-Soulier, Bruxelles, 1897, in v sledečih, zlasti: III, 52; XI, 159, 165; XIII, 193, 198; XIV, 79, 81, 95 (Rim); *L'Addolorata* (period. list, ki izhaja v Firenzi), 1914 (platnice); *Štrekelj*, *Slovnica*, 6—7. Rokopisni katalogi servitov v Rimu ne obsegajo ničesar mimo sumaričnih in pogosto konfuznih naslovov Alasijevih del. V *Devinu* ni razen plošče v veži bivšega servitskega samostana danes ničesar o Alasiju dobiti, ker so se arhivalije po 23. febr. 1786., ko se je samostan ukinil (Wolf, *Aufhebung*, 150), raznesle na razne strani. V slovenski literarni zgodovini ima Alasia svoje stalno mesto; tudi v slovenski beletriji se je že interpoliralo, kako je »trentarski študent« pomagal na devinskem gradu Alasiji sestavljati slovar in kako mu je iz »kronike štivanskih menihov« za slovar prepisal tri pesmi (Lovrenčič, *Dom in Svet*, 1921). Vkljub temu so pa pri nas v evidenci samo »Vocabolario«, Šafařík, Žvab, Oblak in Štrekelj.

Pričujoči članek sta omogočila v sedanji obliki gg. dr. Stanko Škerlj in F. Ant. M. Vicentini O. S. v samostanu S. Marcello v Rimu: prvi je iskal zame v Parizu, drugi v Italiji.

V času, ko so prihajale med Slovence iz Wittenberga in Tübingena zadnje serije slovenskih protestantskih tiskov, se je vzdajal v Sommarivi del Bosco v Piemontu mlad Italijan, ki mu je bila usoda določila, da nadaljuje na katoliški podlagi in v skromnem okviru kulturno misijo slovenskih protestantov: Alessandro Alasia.

Kraj Sommariva del Bosco, ki je bil v tistih časih izmenoma v rokah savojskih in lotrinških vojvod, je štel okrog 800 ognjišč in 4000 duš. Možje so spadali po večini k bojevitemu tipu ter se borili v službah raznih gospodov po Italiji, Franciji, Španiji in Flandriji.

Alasiji so bili ena izmed peterih privilegiranih družin ter imeli vedno po dva zastopnika v svetu. Izmed Alessandrovih prednikov sta bila dva n. pr. notarja, po navadi so bili pa tudi oni vojaki, ki so svoj meč posojali mogočnikom. Že eden izmed prvih znanih Alasijev se je bojeval pod praporom Genovezov proti Milanu in Florenci. Njegov vnuk, ki je študiral v mladosti v Paviji pravo, je pozneje zamenjal pero z mečem. Tega sin je že s 16 leti služil v armadi savojskega vojvode francoskemu kralju, pozneje opetovano menjal condottiere ter postal končno okoli leta 1579. gubernatorjev namestnik v Barceloni, 1586. capitano in governatore v Pietrocastellu, 1589. «sargente maggiore» (približno major) v Bressi. Ves čas od leta 1579. do 1592. je živel ločen od žene in otrok, dveh hčera in štirih sinov, med katerimi je bil Alessandro menda najmlajši (Catalogo).

Alessandro Alasia se je narodil v Sommarivi. Njegovo rojstno leto se da približno ugotoviti: ime je dobil po barcelonskem gubernatorju Alessandru di Boglio, kateremu je oče takrat že služil, ta pa pred letom 1578. po vsej priliki ni odšel v Španijo (Catalogo 42); 28. aprila (Cal. Mai) 1596., ko je prejel samostanski habit, je bil 18 let star (Giani II, 181); mašniško posvečenje je prejel šele leta 1602. (Pichler 461), bil je torej pač šele takrat 24 let star. Vse to govori za domnevo, da je bil rojen leta 1578. pred majem. + 1625

Ko se je vrnil oče leta 1592. v Sommarivo ter kmalu nato umrl, se je Alessandro še šolal, in sicer najbrž pri servitih, ki so imeli tudi v Sommarivi svoj samostan. Dočim sta izmed bratov vsaj dva: Domenico in Pietro postala vojaka (Catalogo), se je odločil Alessandro za samostan, prejel 28. aprila 1596. v Sommarivi habit in ime: fra Gregorio, dočim se je imenoval Sommaripa po rojstnem kraju. Študije je nadaljeval v Rimu, kjer je bil vsaj že leta 1600 (Gianio II, 186), in sicer po vsej priliki v samostanu S. Marcello.

Protireformacijske težnje na meji Italije so povzročile, da se je mladi servit za nekaj časa poslovil od čistolaškega osredja ter prišel v ozke stike s Slovenci v Devinščini, ki je obsegala blizu tiste vasi, kakor sedanja dekanija devinska, ter bila last deželnega kneza (Rutar, Gor. in Grad. 121).

Grof Rajmund (VI.) della Torre Valsassina, ki je imel upravo in obrambo Devina ter bil obenem od leta 1593. do 1597. cesarjev poslanik v Benetkah in nato v Rimu (Pichler 351), je iskal že dalje časa uspešnih sredstev proti širjenju reformacijskih gesel v Devinščini. Leta 1590. je začel zidati v Devinu cerkvico Sv. Duha, Devin

podružnico bližnjega Št. Ivana. Dosegel je, da je določil papež 16. junija 1590. poseben odpustek za vse, ki bi molili v njej na praznik cerkvenega žegnjenja in o binkoštih «za slogo med krščanskimi knezi, uničenje herezije in povišanje svete matere cerkve» (Pichler 460). Nato se je dogovoril 17. septembra 1598. v Ferrari s predstavnikom servitskega reda, da se ustanovi v Devinu samostan «hlapcev Marijinih», ki naj napravijo tam tudi šolo za gramatiko in znanosti ter zlasti tudi za teologijo, da se bodo učili v njej oni, «ki bodo prišli (sami) ali ki bodo poslani iz območja omenjenega gospoda poslanika (Rajmonda) ali njegovih dedičev, dokler ne dobijo mašniškega posvečenja» (Pichler 371). V Rimu je pridobil Rajmund za svoj namen tudi mladega Alasijo.

Leta 1601. je prišel fra Gregorio, ki takrat še niti mašnik ni bil, z grofom v Devin, kjer je čital naslednjega leta novo mašo. Ali je prispel obenem z njim, oziroma sploh pred zgradbo samostana v Devin še kak drugi servit, se ne da ugotoviti. Alasijeva glavna naloga poleg dušnega pastirstva je bila skrb za zgradbo doma novi redovni naselbini. V plošči, ki jo je dal vzidati v spomin na prva leta devinskega samostana v samostanski veži (Pichler 461), je pogreška: ako je Alasia «vodil samostan do celega leta 1607.» in se je «istega leta dne 20. aprila začela zgradba», ni mogel dati spomina na te dogodke vklesati že leta 1606. in narobe. Zdi se sploh, da je bila samostanska zgradba do 20. aprila 1607. v glavnem gotova.

Alasia je imel solidno samostansko vzgojo in bil za samostanca «in philosophicis et theologicis» nad srednjo mero podkovan. Svoj red je ljubil z žarom katolika protireformacijske dobe. Nagnjenje do pisateljstva, ki se je pojavilo v njem že jako rano, je postavil od početka v njegovo službo ter se začel literarno udeleževati na polju redove zgodovine in nabožne misije (prim. Bonfrizeri II, 576). Že prva njegova spisa kažeta to smer: ko je leta 1600. umrl redovni general Angelo Montorsoli, je opisal njegovo življenje, ki je pa ostalo rokopis (Firenza); leta 1604. je izdal v Benetkah nekaj molitvenik svojega reda: «Navis Religionis Servorum Sanctae Mariae» (Firenza).

Slovenščine do prihoda v Devin ni umel (Vocabolario). Ko je spoznal jezikovne razmere svoje nove okolice, si je moral pač priznati, da bi se bilo treba učiti slovenščine, kakor si je moral to priznati vsak tujerodni duhovnik med Slovenci, ki mu je bilo v resnici mar dušnopastirskih uspehov. Rešitev tega problema je pospešilo pri Alasiji znanje s tretjim sinom grofa Rajmunda, Rajmondinom della Torre (Pichler ga imenuje 374: Raimondino,

v genealoški tabuli pa: Raimondo VII, a Alasia sam: Mattias della Torre, conte di Valsasina, pri čemer je Matija kakor pri njegovem mlajšem bratu Giovanniju menda drugo ime, ki se mu je dalo v čast dedu po materini strani). Ker se je Rajmund šele leta 1580. oženil (Pichler 356), je bil Rajmondino pač po letu 1583. rojen in vsekakor mlajši od Alasije. Vkljub temu pa je bil 15. marca 1607. že prošt v Tridentu ter infulirani opat v Perisu na Elzaškem. Ker je «obvladoval vkljub svoji nežni starosti nemščino v isti meri kakor materinščino (=laščino), vsled svojega poklica latinščino in slično tudi precej slovenščine» (Vocabolario), se je najbrž pogosto mudil med Slovenci. Rajmondo je «povzročil, da se je tudi Alasia tako hitro in tako lahko naučil slovenskega jezika» (Vocabolario), pri čemer ostane odprto vprašanje, ali se je učil Alasia slovenščine pri Rajmondinu samem ali pa dobil pri njem le idejo, oziroma po njegovih navodilih učitelja.

Pač šele v tej zvezi se je začel Alasia nekoliko intenzivneje zanimati za veliko slovansko družino, katere majhen del je videl v Devinsčanih. Ali se je informiral o Slovanih v kaki knjigi in v kateri, se ne da dognati. Ni izključeno, da je prišel tudi v kak istrski kraj, kjer so še glagolali in «imeli posebne črke, ki jih je med konzonanti in vokali 33», med njimi «ena, ki se imenuje chieru» (Vocabolario).

Izmed slovenskih protestantskih tiskov se je seznanil, in sicer menda šele v Devinu, gotovo z Megiserjevim nemško-latinsko-slovensko-italijanskim slovarjem iz leta 1592. Ali sta bila že v Alasijevem času v Devinu Dalmatinov prevod biblije in pa Trubarjev prevod Luthrove postile, ki sta se našla v devinski samostanski knjižnici ob ukinitvi samostana (seznam v ljublj. lic.), se ne da dokazati, čisto neverjetno pa je, da bi Alasiji nekaj let po natisku zadnje slovenske protestantske serije v Devinu ne bilo prišlo pred oči še kaj več protestantskih tekstov mimo Megiserja. Pozornost je obračal po vsej priliki tudi zapisom najnujnejših slovenskih formularjev, ki so si jih napravljali tu in tam slovenski duhovniki.

Podobne informacije si je pridobival Alasia deloma v lastno orientacijo, vsaj deloma pa že tudi z namenom, da jih literarno uporabi. Leta 1607. je izdal v Vidmu pri Giovanniju Battistu Natoliniju knjižico *Vocabolario Italiano, e Schiavo*, kjer jih je res precej upotrebljenih.

Knjižica, ki je posvečena Matiji (Rajmondinu) della Torre, je le na videz izven označenega okvira njegovega literarnega programa. Sam pravi, da je hotel z njo «koristiti (slovenskim)

narodom v stvari, ki se njih tiče, in pa redovnikom v njih službi». V mislih je imel pač predvsem korist redovnikov v novem servitskem samostanu, specijalno morda še korist in smotreni napredek njihove duhovniške šole. Tako smo zopet pri gornjem izhodišču Alasijevega literarnega dela.

Kdor pa gleda drobno Alasijevo knjižico, ki šteje komaj 110 strani male osmerke, iz perspektive razvojne linije slovenskega pismenstva, mora reči, da ji gre mnogo važnejše mesto nego običnim knjigam v čast ali korist kakega reda.

Knjižica je izšla 33 let po Pacherneckerjevem katehetično-polemičnem kompendiju, ki je bil do leta 1607. prva in zadnja tiskana katoliška slovenska knjiga. Alasia je bil prvi katoliški duhovnik med Slovenci, ki je poskusil v tisku in v celoti rešiti problem, o katerem je do takrat ta ali oni le teoretično razmišljal, oziroma poskušal rešiti le njega posamezne dele: kateri teksti v narodnem jeziku so duhovniku med Slovenci neobhodno potrebni. Upošteval je skoro vse vrste tekstov, ki spadajo sem: za teoretično spoznavanje jezika, ki je bilo potrebno zlasti tujerodnemu duhovniku, je podal italijanski diskurz o slovenski konjugaciji, deklinaciji in števnikih, latinsko-slovenske primere za spregatev in sklanjatev ter italijansko-slovenski slovar, obsegajoč za 2633 italijanskih terminov slovenski izraz; pridigarju je dal uvod za čitanje nedeljskega slovenskega evangelija ter slovenski formular za začetek in konec pridige (pri nedeljski perikopi je pač suponiral, naj jo pridigar sproti prevaja iz misala, pri pridigi pa, naj si jo napiše laški ali latinski, oziroma, naj jo sproti prevaja iz laščine ali latinščine); katehetu je fiksiral najvažnejše formularje, ki jih je na pridiznici ponavljal vsako nedeljo, da so se jih naučili otroci na izust, odrasli pa ne jih pozabili (očenaš, češčenomarijo, vero, dekalog v verzih, pet cerkvenih zapovedi, očitno spoved za spovednico); nadzorniku cerkvenega petja je zabeležil petorico izmed tistih redkih pesemskih tekstov, ki so že takrat imeli značaj slovenskih narodnih cerkvenih pesmi ter se peli v cerkvi, tukaj še samo ob glavnih praznikih, drugod pa že tudi redno pred ali po pridigi od dotičnega praznika naprej: Ta svetla zvezda ta je vzešla (o božiču in treh kraljih); Kir hoče v nebo priti (dekalog v verzih, ki se je vsaj pozneje pel v postu, prim. Liste inu evang. 1741); Jezus je od smrti vstal (o veliki noči); Pridi k nam, Bog sveti Duh (o binkošti). In 5^{ti} tekst?

Pogreša se v «Vocabolariju» razen nedeljskih evangelijev in listov, oziroma vsaj evangelijev še nekaj drugih tekstov, n. pr. formular za prekriževanje; mala doksologija; vsaj tiste litanijske, ki jih

je dovoljeval dekret inkvizicije z dne 6. septembra 1601. (lavretanske in vseh svetnikov); rožni venec; «confessio generalis», ki se je molila v območju nemških škofij po pridigi; molitveni formularji kakor za vse stanove, mir, ob času suše in podobni; teksti za sodelovanje vernikov pri podeljevanju nekaterih zakramentov (krst, poroka, obhajilo); opominjevanje umirajočih. Alasia je imel po vsej priliki v evidenci predvsem tiste molitvene formularje, ki so se v devinskem okraju ali sploh na Goriškem v zvezi s pridigo javno molili; ni izključeno, da so nekateri izmed navedenih tekstov radi tega izostali, ker se v označeni zvezi v Devinščini niso molili.

Alasia se v knjižici ne istoveti z jezikom in narodom, ki jih imenuje «lingua Schiava», «Schiavo», «Schiavono» — «sloven», pač pa z Italijani, ko rabi n. pr. obrate kakor «li nostri Latini», «come diressimo noi in Italiano» itd. Vendar je bil ta Italijan izmed katoliških slovenskih piscev prvi in tja do Pohlina zadnji, ki je opozarjal na razširjenost slovanskega plemena, kateremu prišteva tudi Ogre, Moldavce, Vlahe in Litavce; bil je obenem tudi prvi, ki je objavil zbirko slovenskih razgovorov.

Naš servit piše čist jezik Devina in okolice. Novih besed ni ustvarjal skoro nobenih, pač pa se tu in tam opaža, da si je kak izraz slabo zabeležil in da v slovničnem oziru ni vsega pravilno razčlenil. Pravopis mu je italijanski; v glagolico in njenih «33 črk» (pravilneje 34) se ni poglobil toliko, da bi bil v apliciranju italijanske ortografije na izražanje slovenskih šumevcev in sikavcev dosleden.

Izmed slovenskih reformacijskih tekstov je rabil pri sestavljanju «Vocabolarija» gotovo Megiserjev slovar iz leta 1592., toda tudi na ta vir spominja poleg izbire primerov za sklanjatev in spreagatev (sem, ljubim, oča, mati, jest, ti, on) ter zaporednosti časov in naklonov le izjemoma še kaka oblika v slovarju samem: apostolo: Jogher, apostel, Duana jftla; asino: osl; barbiere: britbar; carcere: caica itd. (Ramovševo gradivo za zgodovinsko slovnico). Tolika neodvisnost od jezika in pravopisa, ki sta bila takrat še aktualna, je pač nameravana. Pri tem je odločala poleg protireformacijskih tendenc morebiti tudi kaka lokalna slovenska literarna tradicija. Molitveni formularji delajo vtis, da so posneti po pisani predlogi. Da so rokopisi s podobno vsebino v območju italijanske pravopisne sfere kurzirali, izpričujeta očitna spoved in uvod v čitanje nedeljskega evangelija, ki se nahajata poleg drugih stvari v stari knjigi g. generala Maistra.

¹⁶⁰⁴⁻¹⁶¹² Preko leta 1612. Alasia ni ostal v Devinu, ker je bil tega leta že v Italiji: 23. februarja 1612. je pisal Gianiju iz Genove (Monumenta III, 52), 29. aprila 1612. je v Sommarivi datiral predgovor enega svojih spisov (Catalogo). Vsaj leta 1615. je že bil zopet v Rimu v samostanu S. Marcello (Bonfrizzeri II, 434), kjer je v naslednjih letih menda večinoma bival.

Njegove knjige iz te druge dobe spadajo zopet čisto v okvir italijanske lokalne ali servitske zgodovine in servitske misije: «Catalogo De' Capitani, Alfieri, e Sargenti di Sommariva del Bosco, c' hanno fiorito dall' Anno 1550, Sino al presente», tiskan v Carmagnoli 1612., je spis o odličnih rojakihi njegovega rojstnega kraja, zlasti tudi o Alasijih; «Corona septem dolorum figurata», Roma 1618, je pač nabožna knjiga (katalogi v S. Marcello), ki je bila menda v zvezi s kongregacijo «za pobožne molitve in meditacije o sedmih žalostih Marije» izza leta 1615. (Bonfrizzeri II, 434); «Index rerum et personarum» (Gianio II, v začetku in 97) je kazalo, ki ga je sestavil Alasia za to znamenito delo o zgodovini servitskega reda; «Alfabeto historico, che con vivi esempi di chi ha ben servito a Dio, insegna a ciascuno la via del Paradiso», Firenze 1622, je nekak leksikon vseh stvari, ki so bile zanimive in važne za red; «Catalogus omnium coenobiorum et sacrarum aedium Ordinis Servorum B. M. V.», Bologna 1624 (Crescenzi III, 128; bibliografski katalogi v S. Marcello), je menda seznam servitskih samostanov in cerkva; «Esercizi spirituali della Congregazione De' Sette Dolori della Gloriosa Madre d' Iddio dell' Ordine de' Servi. Con l' origine della setta Religione e della Compagnia dell' Habito. Fondata l' Anno 1615 in Roma nel Convento di S. Marcello», Firenze-Bologna 1625, je menda nekaj sličnega kakor je bila «Corona» iz leta 1618. Več stvari je ostalo v rokopisu (sedaj so v Firenzi, večinoma v «nazionali», deloma v servitskem «archicenobio della ss. Annunziata»): «Vita della Serva di Dio Sara Galli Senese», ki jo je spisal v družbi z nekaterimi tovariši (Bonfrizzeri II, 447); «Vita del P. Angelo Montorsoli», ki je nastala na sličen način; «Esercizio quotidiano per stare tutto il giorno raccolto in Dio»; «Memorie molto degne per l' historia scritta e da scriversi della nostra Religione de Servi della B. M. V.» Pisem je pisal zlasti mnogo zgodovinarju svojega reda Gianiju (so v Firenzi). — Rahli spomini na Alasijevo bivanje med Slovenci se odražajo tudi v nekaterih njegovih spisih iz poznejše dobe, ki nimajo več jezikovne zveze s Slovenci: zlasti v zvezi z raznimi «čudeži» se omenjajo goriški kraji in ljudje (n. pr. v «Alfabeto», Esercizi).

103 Tu in tam se je dal pač prisiliti, da je bil redovni tajnik, drugih redovnih dostojanstev pa ni hotel nikoli sprejeti. Umrl je leta 1625. *Kariz 49 s*
(Bonfrizzeri II, 576), in sicer po vsej priliki v Rimu.

V servitskem redu je ostal Alasia v lepem spominu: Crescenzi ga prišteva med pisatelje «di erudita pietà» (III, 129); nadaljevatelj servitskih «Annalov» Bonfrizzeri, ki govori o njegovem delu in literarnem pomenu obširno, poudarja, da ga je zlasti tudi rimska kurija upoštevala in da je sploh dosegel nesmrtnost (II, 576); njegovo «Navis» je izdala redakcija lista «L'Addorata» leta 1914. v fototipiji.

Bil je Italijan. Ko je pisal slovenski tekst, je vodil njegovo pero edino ozir na korist cerkve in reda. V tem oziru se bistveno razlikuje od začetnika slovenskega pismenstva, pri katerem je sodelovala, da je začel pisati slovenski, tudi zavest skupnosti s slovenskim narodom in zavest dolžnosti, ki ti izvirajo iz take skupnosti. Vendar mu je treba priznati, da je opazil problem ter ga skušal resno in pravilno rešiti. Če bi bil Alasia v višji meri upošteval, da se preko smernic, ki so jih izoblikovali za slovenski literarni jezik in njegov pravopis slovenski protestantje, ni moglo več iti kar tako na dnevni red, bi bila mogla postati njegova drobna knjižica za kodifikacijo tistih slovenskih tekstov, ki so bili katoliškemu duhovniku med Slovenci že takrat neobhodno potrebni, neposredno programno izhodišče, posredna pobuda pa tudi za slovenjenje cerkvenih in nabožnih tekstov, ki že pričajo preko neobhodne potrebnosti o višjem kulturnem stremljenju kakega naroda (pridige, biblija, molitveniki za laike, obširnejše pesmarice, ascetično-mistični teksti, legende itd.).

Alasijev «Vocabolario» je sicer gotovo dobro služil duhovnikom in zlasti servitom v Deviščini, v evidenco slovenskih piscev in literarnih registratorjev pa nad 200 let ni prišel. Šele Kopitar je *Kopitar*
pri neki razprodaji na Dunaju zasledil primerek ter ga poslal *Zois - pis*
102 Zoisu, s čigar biblioteko je prišel v licejko. Knjižica ima še danes prvotno vezavo: bel pergament, ki je popisan z notami. Zadnji, prazni list zadnje pole je popisan z bosensko-cirilskimi beležkami 17. stoletja: «Jezik slovinski jest tezak. Ako ne bi bil tezak svakki bi hotil govoriti po slovinski ali to je lagak. Govorite slovinski, neka ja ga sče (?)». Nato sledi bosensko-cirilski alfabet (v glavnem po razporedu lat. alfabeta, lat. h!). Na naslednjem (vloženem) listu zopet beležke iste roke in v istem pismu: «tim načinom D. debntvm hene» (?). Tudi v slovarju nahajamo rokopisne srbohrvaške beležke: opet, iznova (k tiskanemu: di nuovo, fpet); od kud (od onde, odcod); povoliti, reechi (dire, rech, det); ujutro (domani,

Igo Gruden: Večerna — Ferdo Kozak: V družbi

iutre); sgena (donna, zena); kamo (dove, cam); gdi (dove, ki); eto (ecco, le ovo); almustvo (elemosina, bugaime); lagkko (facile, lacco); kal (fango, blato); stvoriti (fare, ftorit, delat) itd. Po vsej priliki nam je brat-ikavec iz Dalmacije pomagal rešiti častito književno starino, radi katere gre Italijanu Alasiju odlično mesto v zgodovini slovenskega pismenstva. *Pepelnico sredo, 5/3 1924 v. not*

Igo Gruden / Večerna

Večer
 med vejami pokojnimi razmrežen
 z vonjavami opojnimi v brezbrežen mir...
 Nad tihimi daljavami neskončen, vseobsežen
 razmah negibnih ur: glasú nikjer
 in ne trepeta in ne vzdihne ne šepeta —
 samo bolest
 brezkončnih cest,
 samotnim dušam nemo razodeta,
 in sen poeta
 nad vsem
 kot nežen, vseobjemajoč objem
 v zamaknjenem zenitu sveta.

Ferdo Kozak / V družbi

Zamišljen se vam zdim? Potrj? — Le sanjam.
 S strastjo otroških let opaja se srce v studencu svetlih sanj,
 ki nas edine varno vodijo v skrivnosti čudežev;
 v nevzdržnih curkih lijejo nam v dušo blaženost lepote,
 (kot bi v trenutka kaplji se ujeli večnosti sijaji,)
 ne da bi rokam dale časa, da bi segle vanje.

Le sanjam! Čoln moj neso vode dekliškega pogleda;
 tolmana gibljejo ga čari — lok zemlje
 zajel je beg valov, da v plašni se zamišljenosti
 strnili se v razkošen, poln blesk.
 Počitek, tih pogovor z jadrajóčimi oblaki,
 trenutek, ko je luč v globine vrgla svoj usmev
 in solncu sanje so iz dna odgovorile,
 kot bi s seboj vabile
 v skrivnostni, svetli beg v neznani svet.

*Ne bi bilo čudilo, če bi se pri tem
 5/3 1924*